

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 marca 2015 r. Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej oddalił powództwo o zapłatę skierowane przez (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” Spółkę komandytowo – akcyjną w W. przeciwko P. G. o zapłatę.

Sąd ustalił, że w dniu 30 listopada 2013 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zawarły umowę ramową, która stanowiła podstawę zawierania kolejnych transakcji instrumentów pochodnych celem przeniesienia ryzyka niespłacalności pożyczek udzielanych przez pierwszy z tych podmiotów. W dniu 17 grudnia 2013 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w związku z wystąpieniem zdarzenia kredytowego w odniesieniu do zabezpieczonych wierzytelności i zaistniałym wskutek tego obowiązkiem rozliczeń przeniosła na (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” Spółkę komandytowo – akcyjną w W. dostarczone wierzytelności i otrzymała za nie wynagrodzenie. W dniu 21 stycznia 2014 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowo – akcyjna w W. stała się komplementariuszem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., a w związku z tym nastąpiło zbycie ogółu praw i obowiązków komplementariusza (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowo – akcyjnej w W..

Sąd I instancji stwierdził w pierwszej kolejności, że w rozpoznawanej sprawie zaistniały podstawy do wydania wyroku zaocznego wynikające z art. 339 § 1 k.p.c. i art. 340 k.p.c., ponieważ pozwany nie stawiał się na rozprawie, nie żądał rozpoznania sprawy pod swoją nieobecność, ani też nie złożył w toku postępowania jakichkolwiek wyjaśnień. W takiej sytuacji art. 339 § 2 k.p.c. nakazuje Sądowi przyjąć za prawdziwe przytoczone w pozwie lub w innych pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Jednocześnie nie zwalnia to Sądu z rozważenia, czy okoliczności te uzasadniają uwzględnienie powództwa w świetle przepisów prawa materialnego. Sąd zważył, że dochodzone przez powoda roszczenie wywodziło się z art. 720 § 1 k.c. normującego umowę pożyczki, zgodnie z którym pożyczkobiorca winien zwrócić dającemu pożyczkę tę samą ilość pieniędzy, której własność przeniósł uprzednio na niego pożyczkodawca. Wskazał też na art. 509 § 1 k.c., który uprawnia wierzyciela do przeniesienia wierzytelności w drodze przelewu na inną osobę nawet bez zgody dłużnika, chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Zaznaczył też, że w myśl art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na tej stronie procesu, która z faktu tego wywodzi skutki prawne, co oznacza, iż w rozpoznawanej sprawie powód miał obowiązek wykazać, że dochodzona wierzytelność przysługująca poprzedniemu wierzycielowi w ogóle powstała, a po drugie, że doszło do jej skutecznego nabycia przez samego powoda.

Sąd stwierdził dalej, że w jego ocenie przytoczone w pozwie okoliczności faktyczne budzą uzasadnione wątpliwości, a jednocześnie powód nie przedstawił żadnych wiarygodnych dowodów, na podstawie których możliwe byłoby ustalenie, że w istocie nabył od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wierzytelność wobec P. G., ponieważ złożone do akt sprawy dokumenty nie zostały poświadczane za zgodność z oryginałem, a tym samym nie mogą one stanowić podstawy jakichkolwiek ustaleń faktycznych. Dodatkowo Sąd podniósł, że w aktach sprawy brak jest dowodu, iż P. G. złożył oświadczenie woli o zawarciu umowy, a tym samym – że w ogóle doszło do zawarcia umowy pożyczki, ponieważ załączony wydruk przelewu kwoty 0,01 zł, mający stanowić dorozumiane oświadczenie woli tego rodzaju, dotyczy umowy o innym numerze niż ta, z której rzekomo wynikają roszczenia objęte pozwem. Dla ustalenia zawarcia umowy pożyczki – wobec braku dowodu na to, że jej zawarcie objęte było wolą pozwanego – nie jest wystarczające przedstawienie dokumentu przelewu kwoty 1.000,00 zł na rzecz P. G., nie wiadomo też, na jakich warunkach taka pożyczka miałaby ewentualnie zostać zawarta i brak dowodu, że były one tożsame z załączonym do pozwu wydrukiem zatytułowanym „Twoje warunki pożyczki”. Dalej wywiedziono, że w dokumentach powołanych jako dowody przejścia wierzytelności na kolejne podmioty nie wymieniono wprost wierzytelności dochodzonej pozwem, a nie jest jasne, jaki charakter ma nadesłany wydruk tabelaryczny, w szczególności, czy jest on wyciągiem z załącznika do jakiejś umowy przelewu. Na marginesie tych rozważań Sąd meriti nadmienił jeszcze, że budziło uzasadnione wątpliwości żądanie zapłaty kwoty 135,00 zł jako koszty przesyłanych do pozwanego wezwań do spełnienia świadczenia, ponieważ suma taka nie znajduje żadnego uzasadnienia w rzeczywistych wydatkach

związanych z tego rodzaju działaniami wierzyciela, a tym samym należało zakwalifikować je jako niewiążące konsumenta niedozwolone postanowienia umowne; dodatkowo powód nie przedstawił dowodów na to, że wezwania te zostały w ogóle kiedykolwiek wysłane do P. G.. Z uwagi na nieudowodnienie roszczenia Sąd I instancji oddalił powództwo w całości.

Apelację od tego orzeczenia wywiódł powód, zaskarżając je w całości i domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania w obu instancjach sądowych, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania odwoławczego. Rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego zarzucono:

- naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 509 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że powód nie wykazał skutecznego przejęcia wierzytelności wobec pozwanego od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., podczas gdy powód dołożył w tym zakresie wszelkich starań, załączając dokumenty wykazujące ciągłość przelewu;
- naruszenie art. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 128) poprzez jego niezastosowanie, co skutkowało przyjęciem, że powód – pomimo przedłożenia oryginałów wyciągów z rachunku bankowego pożyczkodawcy potwierdzającego przelew kwoty pożyczki oraz kwoty 0,01 zł – nie przedstawił dokumentów potwierdzających fakt zawarcia umowy;
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 60 k.c. poprzez dokonanie dowolnej i nielogicznej oceny dowodów i odmowie wskutek tego wiary dokumentom przedstawionym przez powoda, podczas gdy logiczna i spójna ocena tych dowodów pozwoliłaby uznać roszczenie za zasadne, przy czym uchybienie to doprowadziło do naruszenia art. 60 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że przelew kwoty 0,01 zł dokonany przez pozwanego na rachunek bankowy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. oraz przelew przez powoda kwoty pożyczki nie stanowią zawarcia umowy pożyczki w formie elektronicznej, chociaż z powołanego przepisu wynika, że wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde jej zachowanie, a także poprzez błędne ustosunkowanie się do dowodu w postaci wyciągu z rachunku bankowego potwierdzającego przelew kwoty pożyczki na rachunek pozwanego i zawierającego numer pożyczki, podczas gdy prawidłowa analiza tego dowodu doprowadziłaby do stwierdzenia, że istnienie, zasadność i wysokość roszczenia zostały przez powoda udowodnione;
- naruszenie art. 339 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa bez wcześniejszego wykazania, że okoliczności sprawy wskazane przez powoda budzą uzasadnione wątpliwości, podczas gdy przedstawione dokumenty w sposób jednoznaczny poświadczają legitymację czynną powoda, zawarcie umowy przez pozwanego, wykonanie jej przez powoda oraz wysokość wynikającego z tego tytułu roszczenia.

Skarżący ponadto wniósł na podstawie art. 381 k.p.c. o ponowne przeprowadzenie przez Sąd II instancji dowodu z dokumentów w postaci: wyciągu z rachunku bankowego – na okoliczność przelewu kwoty 1.000,00 zł tytułem umowy pożyczki Nr (...) oraz umowy ramowej z dnia 30 listopada 2013 r. wraz z załącznikiem, zawiadomienia o zdarzeniu kredytowym i zawiadomienia o rozliczeniu z fizyczną dostawą z dnia 19 grudnia 2013 r. wraz z załącznikiem – na okoliczność przejścia wierzytelności wobec P. G. z pożyczkodawcy na powoda działającego wówczas pod firmą (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowo – akcyjna w W..

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo następujące okoliczności faktyczne:

W dniu 3 stycznia 2013 r. P. G. przelał na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 0,01 zł, podając w tytule przelewu: „potwierdzam rejestrację i zgadzam się na umowę pożyczki V..pl nr (...)”. W tym samym dniu z rachunku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rachunek P. G. przelano kwotę 1.000,00 zł, wskazując jako tytuł przelewu: „V..pl umowa pożyczki (...)” (wyciąg z rachunku bankowego, k. 58 i 58 odwrot).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Choć niektóre z podniesionych w apelacji zarzutów można uznać za zasadne, nie skutkuje to jednak możliwością uwzględnienia wniosków apelacyjnych.

Zgodzić się można ze skarżącym, że Sąd I instancji w dużej mierze zaniechał poczynienia ustaleń faktycznych, chociaż art. 339 § 2 k.p.c. dawał mu do tego podstawę, a jednocześnie Sąd ten nie wyjaśnił należycie, dlaczego przytoczone przez powoda fakty budzą jego uzasadnione wątpliwości, co uzasadniałoby odstąpienie od przewidzianej tam zasady przyjęcia twierdzeń o tych faktach za prawdziwe. Sąd meriti w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał, że twierdzenia te budzą wątpliwości, a następnie – traktując, jak się wydaje, dalszy wywód jako uzasadnienie zajętego stanowiska – przeszedł do rozważań na temat ciężaru dowodowego obciążającego powoda i zaznaczył, że do pozwu nie dołączono dowodów pozwalających uznać za wykazane okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Argument ten wydaje się być oczywiście chybiony, ponieważ – w myśl reguły wynikającej z przytoczonego przepisu – twierdzenia strony powodowej stanowiące ewentualną podstawę wyroku zaocznego – jeśli nie zaprzeczył im pozwany – mają pełne prawo być gołosłowne i nie ma potrzeby popierać ich dowodami. Innymi słowy mówiąc, Sąd Rejonowy uznał, że nie może przyjąć za prawdziwe niepopartego żadnymi dowodami twierdzenia o nabyciu wierzytelności przez powoda, zawarciu przez jego poprzednika umowy pożyczki z pozwanym i wykonaniu jej, a także rozmiaru długu pozwanego – wbrew ogólnej zasadzie przewidzianej w art. 339 § 2 k.p.c. – ponieważ zachodzi tu szczególna przesłanka negatywna polegająca na tym, iż twierdzenie to budzi uzasadnione wątpliwości, a to właśnie z tej przyczyny, że fakty te nie zostały poparte żadnymi dowodami; okoliczność stanowiąca podstawę zastosowania pewnej reguły stała się tym samym jednocześnie zasadniczym argumentem przemawiającym przeciwko możliwości jej użycia. Sprowadzając tę argumentację ad absurdum, można ze stanowiska Sądu Rejonowego wywieść dalszy wniosek, że twierdzenia zawarte w pozwie nie budzą uzasadnionych wątpliwości dopiero wówczas, gdy są poparte złożonymi do akt dowodami – i wtedy już nie ma przeszkód do zwolnienia powoda z procesowego obowiązku przedstawienia dowodów i do oparcia podstawy faktycznej orzeczenia wyłącznie na przytoczonych w pozwie faktach. W ocenie Sądu odwoławczego rozumowanie tego rodzaju obarczone jest istotnym błędem logicznym i brak dowodów sam w sobie nie może przemawiać za odstąpieniem od domniemania przyznania powoływanych w pozwie faktów przez przeciwnika procesowego powoda.

O ile samo nieprzedstawienie dowodów nie jest co do zasady podstawą do uznania, że przytoczone w pozwie okoliczności budzą uzasadnione wątpliwości, to jednak takie wątpliwości mogą pojawić się po dokonaniu analizy tych dowodów, które jednak zostały Sądowi przedstawione. Słusznie zauważył Sąd I instancji, że choć powód twierdzi, iż P. G. złożył dorozumiane oświadczenie woli o zawarciu wskazanej w pozwie umowy pożyczki w ten sposób, że dokonał przelewu na rzecz poprzednika prawnego powoda kwoty 0,01 zł, to załączony do pozwu dokument temu zaprzecza. Trafnie dostrzeżono, że w tytule przelewu zaznaczono, że oświadczenie woli pozwanego dotyczy zawarcia umowy Nr (...), a nie wymienionej w pozwie umowy Nr (...). Przedstawienie Sądowi dokumentu takiej treści – zamiast przelewu związanego z umową Nr (...) lub oświadczenia woli o zawarciu tej umowy złożonego w innej formie – w istocie może wzbudzić uzasadnione wątpliwości co do tego, czy umowa wskazana w pozwie została rzeczywiście zawarta, czy też może między P. G. i poprzednikiem prawnym powoda doszło jednak do zawarcia umowy Nr (...), z której wierzytelność nie została na powoda przelana, albo też strony procesu złożyły oświadczenia woli dotyczące zawarcia innych umów, z których każda miała treść odmienną od postanowień drugiej z nich. Przyznać należy rację Sądowi Rejonowemu, iż przytoczona w pozwie okoliczność złożenia przez pozwanego oświadczenia woli o zawarciu umowy pożyczki Nr (...), a w konsekwencji także byt prawny tej umowy, budzi w świetle złożonych dokumentów uzasadnione wątpliwości i nie sposób przyjąć dotyczących tej kwestii twierdzeń powoda za zgodne z rzeczywistością w trybie art. 339 § 2 k.p.c., a więc bez wykazania ich stosownym dowodem; w tym przypadku zatem zarzut naruszenia tego przepisu jest chybiony. Taki dowód w toku postępowania nie został jednak przedstawiony przez powoda, który do tego był zobowiązany jako strona wywodząca z okoliczności tej skutki prawne. Dowodu tego nie mogą zastąpić zawarte w apelacji wywody, że podany w dokonanym przez pozwanego przelewie numer umowy (...) był tylko technicznym numerem przejściowym, a po zaksięgowaniu sumy przelewu „(...) przybiera formę właściwego numeru pożyczki (...)”. Są to twierdzenia o nowych okolicznościach istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, niepowoływane, a tym bardziej niewykazane przed Sądem I instancji, choć skarżący – reprezentowany przecież przez profesjonalnego pełnomocnika – dostrzegając rozbieżności

pomiędzy numerem umowy wskazanym w oświadczeniu woli P. G. a „właściwym” jakoby numerem umowy pożyczki, mógł i powinien był wyjaśnić i udowodnić, że oświadczenie woli pozwanego, mimo takiej a nie innej jego treści, zmierzało do zawarcia właśnie umowy wskazanej w pozwie, wykazując w szczególności, że ta sama umowa oznaczona była pierwotnie numerem (...), a następnie w myśl procedur obowiązujących u pożyczkobiorcy nadano jej nowy numer. Skarżący zaniedbał tych obowiązków, a przytaczanie nowych twierdzeń i dowodów na etapie postępowania apelacyjnego Sąd odwoławczy uważa za spóźnione i podlegające pominięciu na podstawie art. 381 k.p.c. Na podstawie materiału dowodowego znajdującego się w aktach sprawy uznać trzeba, że nie została wykazana tożsamość umów Nr (...), a w konsekwencji nie sposób ustalić, że pozwany w istocie rzeczy zaakceptował warunki i zobowiązania wynikające ze stosunku prawnego opisanego w pozwie, nie zaś zobowiązania wynikające z innej, być może zupełnie odmiennie brzmiącej, umowy.

Nie może tu być mowy o naruszeniu przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 60 k.c. Bez wątpienia wola osoby dokonującej czynności prawnej może być ujawniona przez każde jej zachowanie, które ujawnia tę wolę w sposób dostateczny, i nie można kwestionować wyводу, że ujawnieniem tej woli może być również dokonanie przelewu na kwotę 0,01 zł; ani Sąd Rejonowy ani też Sąd odwoławczy takiemu stanowisku nie zaprzeczają. Problem jednak w tym, że dokumenty znajdujące się w aktach wskazują na to, że P. G., dokonując przedmiotowego przelewu na rzecz poprzednika prawnego powoda, ujawnił w ten sposób wolę zawarcia innej umowy niż ta, z której skarżący wywodzi dochodzone pozwem roszczenia, zaś powód nie wykazał, że istnieją okoliczności nakazujące inaczej tłumaczyć złożone oświadczenie. Okoliczności takiej nie stanowi także fakt przelania na konto pozwanego kwoty 1.000,00 zł – co może z pewnością świadczyć o woli zawarcia umowy Nr (...) po stronie poprzednika prawnego powoda, jednak w żaden sposób nie przesądza jednoznacznie, że taka wola istniała także po stronie pozwanego, zważywszy, że jakiegokolwiek mierze nie wskazuje na to literalna treść jego oświadczenia. Sąd II instancji nie podziela poglądu skarżącego, że prawidłowa analiza dokumentów przelewu powinna doprowadzić do stwierdzenia istnienia i zasadności roszczenia; przeciwnie – dokumenty te dają podstawy do ustalenia, że poprzednik skarżącego i pozwany złożyli oświadczenia woli w istotny sposób różniące się co do przedmiotu tych oświadczeń, co nie pozwala przyjąć – w oparciu o te dowody – że doszło do zawarcia umowy wymagającego złożenia przez obie jej strony zgodnych oświadczeń. Jeśli zaś umowa pożyczki nie została zawarta, to przelana kwota może mieć ewentualnie charakter świadczenia nienależnego, podlegającego zwrotowi na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., jednak powód nie jest legitymowany do jej dochodzenia, jako że wierzytelność z tego tytułu w żadnym razie nie była przedmiotem dokonanego na podstawie przedstawionej umowy przelewu.

Wobec powyższego bez znaczenia jest dla rozstrzygnięcia Sądu ewentualne naruszenie art. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 128), ponieważ istotą rzeczy jest tu nie to, czy powód złożonymi dokumentami przelewu wykazał, że jego poprzednik prawny i P. G. złożyli oświadczenia woli, ale to, czy były to oświadczenia zgodne, prowadzące do zawarcia umowy, z której wywodzone są roszczenia – a w tym zakresie powołany przepis nie mógłby prowadzić do ustaleń odmiennych niż dokonane przez Sąd meriti. Nie są też istotne kwestie związane z ustaleniem prawidłowości i należytego wykazania przelewu wierzytelności z umowy pożyczki, jeśli trafne ustalenia stanu faktycznego oparte na zgromadzonym materiale dowodowym nie dają podstaw do przyjęcia, że umowa ta w ogóle została zawarta, a tym samym – że po stronie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. powstała jakakolwiek wierzytelność z tego tytułu. Z tych przyczyn Sąd odwoławczy pominął wszelkie zmierzające w tym kierunku wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji, które nie dość, że mogły zostać zgłoszone przed Sądem I instancji, to ponadto nie mogą w żaden sposób wpłynąć na rozstrzygnięcie sprawy.

Apelacja zostaje oddalona na podstawie art. 385 k.p.c.